

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการส่งเสริมรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative)

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้เป็นการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ บทความ วรรณกรรม รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2. ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์หรือการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิธีการสุ่มวิธีนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยที่จะเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือประเด็นคำถามจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สถาบัน สำนักและศูนย์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สถาบัน สำนักและศูนย์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

นักวิจัยและนักวิจัยผู้ช่วยเป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งแบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารซึ่งมีองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน และปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 ด้าน และใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูปแบบวีดิทัศน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การสัมภาษณ์ตามแนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด โดยที่ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล ซึ่งคำถามจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีรายละเอียดของแนวคำถามดังนี้

1. รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม และแนวทางการส่งเสริมรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

2. ปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารซึ่งมีองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน และปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นในการศึกษารูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

1. ด้านการมีอิทธิพลด้านอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา

4. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

ประเด็นในการศึกษาปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

1. การกำหนดวิสัยทัศน์
2. การสร้างนวัตกรรมและการคิดเชิงสร้างสรรค์
3. การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากร
4. การวางแผนกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย
5. การใช้หลักการกระจายอำนาจ
6. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
7. การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมองค์กร
8. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
9. การบริหารทรัพยากรบุคคล

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสารต่าง ๆ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่กำลังทำการศึกษาวิจัยและนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์
2. การกำหนดโครงสร้างเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วยรายละเอียดของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและแนวคำถามตามประเด็นที่จะศึกษา
3. การสร้างเครื่องมือโดยผู้วิจัย ได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นชุดคำถาม ซึ่งเป็นชุดคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและชุดคำถามตามประเด็นที่จะศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด
4. การนำคำถามที่ตั้งไว้นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ถูกต้องตามเนื้อหาและทำการปรับปรุงแก้ไขหากเกิดข้อผิดพลาด
5. การปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดข้อผิดพลาดของเครื่องมือ โดยการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษารูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม และแนวทางการส่งเสริมรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษามีวิธีวิจัย ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ตามแนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มครอบคลุมเนื้อหาในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ตามประเด็นที่จะศึกษาทั้งนี้ คำถามที่ใช้และลำดับคำถามสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้

2. การจดบันทึกข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการพรรณนาด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปโดยถอดคำต่อคำจากการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาสรุปหาใจความสำคัญโดยตีความหมายและแยกแยะข้อมูลที่มีความหมายเดียวกันอยู่ในแนวเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แล้วสรุปความตามประเด็นสำคัญ

3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล มีวิธีการคือ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ทั้งการสังเกตโดยตรง (Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง (Data Triangulation) ทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มาซึ่งประกอบด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และแหล่งข้อมูลที่ได้มาจากจุดต่าง ๆ ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากสถาบันพลศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เป็นต้น ทำการตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มาเหมือนกันหรือซ้ำ ๆ กันผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้เป็นข้อมูลจริงแล้วจึงจะบันทึกข้อมูลไว้

3.2 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในเก็บข้อมูลร่วมกับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบ การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล ผู้วิจัยได้ทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำชุดคำถามไปทดสอบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้บริหารของสถาบันการพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ที่มีลักษณะสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อทดสอบความคงที่ของคำตอบที่ได้ ผลพบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันในคำตอบและข้อคำถาม ผู้ตอบคำถามมีความเข้าใจในคำถามได้ตรงกับความหมายและเนื้อหาที่ผู้วิจัยตั้งใจไว้ และทดสอบภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ซึ่งไม่พบปัญหาในการตอบคำถาม แสดงว่าแบบสัมภาษณ์นี้มีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้จริงได้

4. นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากข้อสัมภาษณ์ แยกตามประเด็น (ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1) และแหล่งข้อมูล (ได้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์และประเมินความหมายของข้อมูลนั้นตามกรอบบริบทของแหล่งข้อมูลนั้น ๆ ตามประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา

จริยธรรมจรรยาบรรณในงานวิจัย

จริยธรรมจรรยาบรรณของนักวิจัยอาจกล่าวได้ว่า หมายถึง หลักเกณฑ์ควรประพฤติปฏิบัติของนักวิจัยทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม และหลักวิชาการที่เหมาะสม ตลอดจนประกันมาตรฐานของการศึกษาค้นคว้า ให้เป็นไปอย่างสมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของนักวิจัย และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Science Research) ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของการวิจัยในมนุษย์ เป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยคนเป็นอาสาสมัคร การได้มาซึ่งข้อมูลกระทำโดยการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ การดำเนินงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและดำเนินการวิจัยอย่างรอบครอบที่สุดเพื่อให้ผลวิจัยถูกต้อง มีคุณค่าและได้ประโยชน์ ถูกต้องตามระเบียบและหลักวิชาการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชากรที่ศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิจัยในมนุษย์ย่อมเกิดความเสียหาย มีอันตราย ผู้วิจัยต้องรับผิดชอบต่อสิทธิส่วนบุคคล ความเป็นส่วนตัว ความเป็นอยู่ที่ดีและควมมีศักดิ์ศรีของอาสาสมัคร รวมถึงผลกระทบต่อสังคม ดังนั้นงานวิจัยซึ่งรวมถึงนักวิจัยที่ดีต้องประกอบด้วยคุณธรรม หรือ

จริยธรรมไม่ละเมิดและต้องเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงการไม่กระทำผิดกฎหมาย หรือไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ และวัฒนธรรมที่ค้ำจุนของสังคม โดยมีหลักการสำคัญ 3 หลัก คือ 1) หลักความเคารพในบุคคล 2) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย 3) หลักความยุติธรรม (ชมรมจริยธรรมการทาวิจัยในคนในประเทศไทย, 2550)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยตามรูปแบบและขั้นตอนของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมจรรยาบรรณในการทำวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยได้ขอหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อแสดงตนและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์และดำเนินการแจกแบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำชุดคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการตรวจสอบตามหลักจริยธรรมจรรยาบรรณในการทำวิจัยโดยยึดหลักสำคัญ ทั้งหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตรายและหลักความยุติธรรม โดยผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมของผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัย และในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถาม และเพื่อเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเก็บเป็นความลับรวมทั้งรายชื่อของผู้ในข้อมูลในการสัมภาษณ์ หากเพียงจะกล่าวถึงเฉพาะแหล่งที่มาขอข้อมูลที่ได้มาเท่านั้น

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรหรือพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น 4,384 คน จำแนกเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 956 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3,428 คน (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรหรือพนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 956 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555) และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3,428 คน (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555) รวมทั้งสิ้น 4,384 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยการจำแนกประชากรเป็นกลุ่มตามประเภทของบุคลากร และการสุ่มอย่างง่าย

ในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 8.37 ของแต่ละสายงาน ใช้วิธีการได้กลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้การเปิดตารางประมาณขนาดตัวอย่างของ Yamane (1960, pp. 1088-1089) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 8.37 ของประชากรทั้งหมด จำนวนได้ดังนี้

$$\text{อัตราร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประชากร} = \frac{367 \times 100}{4,384} = 8.37$$

จากการคำนวณโดยใช้อัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.37 ต่อกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คนจากประชากร 4,384 คน

2. กำหนดจำนวนบุคลากรในมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยคิดร้อยละ 8.37 ของแต่ละสายงาน ได้กลุ่มตัวอย่างดังรายละเอียดในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อมหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	บุคลากรมหาวิทยาลัย		บุคลากรมหาวิทยาลัย	
	สายวิชาการ	สายสนับสนุน	สายวิชาการ	สายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	575	381	48	32
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	1,178	2,250	99	188
รวมตามสาย	1,753	2,631	147	220
รวมทั้งสิ้น	4,384		367	

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การสร้างนวัตกรรมและการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากร 4) การวางแผนกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย 5) การใช้หลักการกระจายอำนาจ 6) การสื่อสารอย่างมี

ประสิทธิผล 7) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมองค์กร 8) การบริหารแบบมีส่วนร่วม
9) การบริหารทรัพยากรบุคคล

ตัวแปรตาม คือ รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัด
มหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลทางอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และ
ประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อ
รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามที่
ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งข้อคำถามได้จากการนำเอารายละเอียดขององค์ประกอบของการบริหาร
จัดการการศึกษา โดยการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์
2) การสร้างนวัตกรรมและการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากร
4) การวางแผนกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย 5) การใช้หลักการกระจายอำนาจ 6) การสื่อสารอย่างมี
ประสิทธิผล 7) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมองค์กร 8) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ
9) การบริหารทรัพยากรบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท
(Likert) จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัย
ในจังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งข้อคำถามได้จากการนำเอา
รายละเอียดของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้าง
แบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัย
ในจังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลทางอุดมการณ์
2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลในการวิจัย
ครั้งนี้ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 40 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลง และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อแก้ไขตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะในเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-objective Congruence Index: IOC) โดยข้อใดที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจะเลือกไว้ใช้ (Mehrens & Lehmann, 1975, p. 109) และจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรของสถาบันพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ของ ครอนบัท (Cronbach, 1990, p. 204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น .99 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้จริงได้
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์มากที่สุดแล้วนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตอบแบบสอบถาม
2. ติดต่อขอความร่วมมือจากบุคลากรหรือพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไป จำนวน 367 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 367 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตัวแปรเพศอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. วิเคราะห์ระดับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลทางอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ที่มีปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นภาพรวมและรายด้าน เพื่อต้องการทราบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้านแล้วนำไปแปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางและคำบรรยาย

วิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม

โดยการวิเคราะห์สรุป ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคามและปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม

ทั้งนี้ เกณฑ์สัมบูรณ์การแปลผลระดับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงและระดับปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัย และเกณฑ์การแปลผลค่าความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผล ใช้เกณฑ์ตามแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference)

1. ระดับรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคาม
พิจารณาเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การประเมินของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)
ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับ
มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง รูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับ
น้อยที่สุด

2. เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริหาร
จัดการในมหาวิทยาลัยกับรูปแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในจังหวัด
มหาสารคาม ที่มีปัจจัยแตกต่างกันกำหนดเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของฮิงเก้น (Hinkle, Wiersma, &
Jurs, 1982, p. 110) ดังนี้

0.90 ถึง 1.00 (-0.90 ถึง -1.00) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับสูงมาก

0.70 ถึง 0.89 (-0.70 ถึง -0.89) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับสูง

0.50 ถึง 0.69 (-0.50 ถึง -0.69) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับปานกลาง

0.30 ถึง 0.49 (-0.30 ถึง -0.49) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับต่ำ

0.00 ถึง 0.29 (-0.00 ถึง -0.29) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับต่ำมาก